

POZNATKY ZE CVIČENÍ PVO

Protivzdušná obrana v podmínkách vedení ozbrojeného zápasu nabývá stále na významu. Vysoce účinná protivzdušná obrana pozemního vojska je jednou z rozhodujících podmínek dosažení úspěchu v boji a operaci.

Velení Československé lidové armády věnuje otázkám protivzdušné obrany soustavně velkou pozornost. Vojsko protivzdušné obrany ČSLA je systematicky přezbrojováno kvalitativně novou bojovou technikou, která svým charakterem a určením podstatným způsobem ovlivňuje organizaci a řízení protivzdušné obrany. Protiletadlové raketové komplety různého určení, které tvoří základ palébního systému na všech stupních velení od vševojskové jednotky až po svaz, dále moderní prostředky radiolokačního průzkumu vzdušného nepřitele a soudobé prostředky velení vytvářejí nové podmínky pro přípravu jednotek, útvarů a svazků, velitelů a štábů k organizaci a vedení bojové činnosti.

Proces postupného přezbrojování vyžaduje plánovitě řešit jeden ze základních úkolů — hluboce zvládnout novou bojovou techniku a zásady jejího bojového a operačního použití a v konkrétních podmínkách bojové činnosti dosahovat plného využití jejich takticko-technických vlastností a bojových možností. Je to úkol složitý. Chápeme jej jako proces, na jehož počátku jsou základní technické znalosti nové bojové techniky, v dalším systematické procvičování zásad bojového a operačního použití a pak do všech důsledků sledujeme cíl — mistrovsky ovládat techniku při plném využití všech jejích možností.

Víme, že se nám zatím nepodařilo využít všech forem a metod zdokonalování bojové přípravy. Za velmi aktuální požadavek pokládáme hledání a osvojování nových způsobů boje s nízkoleťci cíli o malé efektivní odrazné ploše a nových metod přípravy operátorů v podmínkách silného radiotechnického rušení a složité vzdušné situace. Zdokonalování taktické a odborné přípravy vyžaduje zkvalitnit úroveň přípravy čety, baterie a oddílu, soustavně zvyšovat úroveň metodické přípravy velitelů jednotek, naučit je v plném rozsahu a účelně využívat učebně výcvikové základny, zdokonalovat metodiku přípravy operátorů a ostatních specialistů. Ničení vzdušného nepřitele první dávkou, první raketou, zvyšování efektivnosti palébního působení při boji s vrtulníky palébní podpory musí mít v přípravě jednotek prvořadé místo. Řešení těchto a dalších úkolů vyžaduje od velitelů, štábů a náčelníků PVO na všech stupních tvůrčím způsobem plánovat, organizovat a zabezpečovat výcvik tak, aby byly plně využity bojové možnosti soudobé protiletadlové raketové techniky.

Ke splnění tohoto základního úkolu přispívají systematicky plánovaná a kvalitně připravená ukázková nebo zkušební ukázková cvičení a nácviky. Jejich cílem je sjednotit názory na zásady bojového a operačního použití sil a prostředků PVO na daném stupni velení a ukázat vhodnou metodiku přípravy jednotek, útvarů, velitelů a štábů vojska PVO na organizaci a vedení bojové činnosti.

Vedle cvičení tohoto charakteru je zde další, neméně závažný úkol — aplikovat a procvičovat tyto zásady v podmínkách

vševojskového boje, v konkrétních podmínkách odrazení úderů vzdušného nepřítele, v součinnosti s frontovým letectvem, prostředky PVOS a bráněnými objekty. Ke splnění těchto úkolů v operační přípravě velitelů, štábů a vojsk se organizuje cvičení protivzdušné obrany na stupni front, armáda a vševojskový svazek. Naše zkušenosti ukazují, že tato cvičení jsou velmi užitečná, dávají možnost odborným orgánům PVO i vševojskovým velitelům a štábům zvyšovat potřebné teoretické i praktické návyky v plánování, organizaci a řízení protivzdušné obrany. Neméně závažná je účast všech sil a prostředků PVO na odrazení hromadných úderů vzdušného nepřítele a řízení jejich bojové činnosti při plnění společného úkolu ve složitých podmínkách pozemní a vzdušné situace.

V článku uvedu některé zkušenosti z přípravy, organizace a průběhu cvičení PVO na operačních stupních velení — okruhu, armáda.

Při cvičení PVO vycházíme z úkolů stanovených rozkazem ministra národní obrany na výcvikový rok a na jejich základě stanovíme učební cíle a učební úkoly. Na cvičeních byly zpravidla stanoveny tyto cíle:

Zdokonalit činnost velitelů a štábů při uvádění svazků, útvarů a jednotek vojska do bojové pohotovosti.

Prohloubit znalosti a praktické návyky náčelníků vojska PVO v plánování, organizaci a řízení PVO v operaci.

Zdokonalit centralizované řízení bojové činnosti všech sil a prostředků vojska PVO a jednotný systém průzkumu a palby při ničení vzdušného nepřítele v průběhu odrazení jeho hromadných úderů.

Zdokonalit návyky vševojskových velitelů a štábů v plánování, organizaci a řízení protivzdušné obrany v útočné operaci.

Zdokonalit organizaci a uskutečnění praktických opatření v součinnosti všech prostředků PVO s frontovým letectvem, vojskem PVOS a bráněnými vojsky.

Prohloubit návyky velitelů a štábů v plánování a řízení materiálně technického zabezpečení svazků, útvarů a jednotek vojska PVO.

U politických orgánů získat praktické návyky v organizaci masové politické práce a při mobilizování vojáků a důstojníků k úspěšnému plnění úkolů za podmínek blízkých bojové situaci.

Pro cvičící vojska jsme stanovili cíl zdokonalit polní výcvik a odbornou přípravu, prohloubit praktické návyky při plnění bojových úkolů, upevnit návyky v dovedném používání protiletadlové vý-

zbroje (PLR a PLD), radiolokační techniky, prostředků automatizovaného velení a pěstovat a upevňovat vysoké morální, bojové a psychické vlastnosti.

Při stanovení učebních úkolů vycházíme z jednotlivých období cvičení, která bývají zpravidla tři až čtyři v závislosti na rozsahu a charakteru procvičované problematiky. Časový rámec trvání cvičení bývá zpravidla 4—5 dnů. Obsahem jednotlivých období cvičení mohou být:

Organizace PVO při uvedení vojsk okruhu (armády) do bojové pohotovosti, řízení bojové činnosti proti letounům — narušitelům státní hranice, plánování protivzdušné obrany.

Vytvoření jednotného systému průzkumu a palby při ničení vzdušného nepřítele a odrazení jeho hromadných úderů v součinnosti s vojsky PVO států a frontovým stíhacím letectvem v podmínkách složitě vzdušné a pozemní situace.

Řízení bojové činnosti vojsk PVO při odrazení hromadných jaderných úderů ve složitě vzdušné a pozemní situaci, odstraňování následků použití ZHN a obnovení bojeschopnosti.

Pro cvičení PVO vytváříme štáb pro řízení cvičení, který na základě pokynů velitele okruhu (armády) zpracovává tyto základní dokumenty:

- organizační pokyny pro přípravu a průběh cvičení PVO;
- časový plán přípravy cvičení;
- zámysl cvičení PVO;
- graf vyvedení vojska PVO a operačních skupin svazků a útvarů do výchozích prostorů pro cvičení;
- plán průběhu cvičení;
- plán leteckého zabezpečení cvičení PVO s příloženou mapou tratí letů a letovými parametry reálných cílů;
- plán spojení;
- náměty pro cvičení;
- bojová nařízení náčelníka vojska PVO;
- organizaci ředitelství cvičení a rozhodčí služby;
- plán rozboru cvičení;
- výkaz počtu osob a techniky vyvedených na cvičení.

Kromě těchto základních dokumentů se mohou zpracovávat další dokumenty a přehledy nezbytné pro přípravu a průběh cvičení PVO.

Při přípravě a organizaci cvičení jsme věnovali zvláštní pozornost otázkám, které jsou podstatné pro úspěšné splnění vytyčených učebních cílů. Za takové jsme pokládali:

Důsledné dodržování zásady, že cvičení PVO řídí osobně vševojskový velitel na

daném stupni velení — velitel okruhu, velitel armády nebo jejich zástupce. Domníváme se, že je tím zvýrazněna vážnost a význam cvičení a jsou vytvořeny předpoklady pro důsledné řešení všech podstatných otázek, vyplývajících z úlohy a místa protivzdušné obrany v rámci operace.

Na každém cvičení jsou stanoveny zkušební otázky. Jde o prověření určitých činností z hlediska jejich časového průběhu na jednotlivých stupních velení. Takovými otázkami mohou být:

Rízení prostředků PVO a stíhacího letectva při působení ve společném prostoru bojové činnosti, zajištění bezpečnosti průletu vlastního letectva, organizace uvědomování vojsk, o činnosti vzdušného nepřítele, průzkumy nízko letících cílů a boj s vrtulníky palébní podpory nepřítele, pronikání součinnostních signálů atd. Zkušební otázky jsme předem definovali, stanovili metodiku jejich plnění a včas seznámili cvičící s úkoly, které pro ně vyplynou z ověřování zkušebních otázek. Pokud neproběhla důkladná příprava na ověření zkušebních otázek, jsou získané poznatky často jen nahodilé, povrchní a nemají požadovanou hodnotu pro praktické využití u vojsk.

Svazky, útvary, štáby a jednotky vojska PVO cvičí na plných počtech, za osobního řízení organických velitelů a náčelníků. Není vhodné připouštět zastupování na odpovědných řídicích funkcích. Cvičení PVO (jako kvalitativně nová forma přípravy) vyžaduje, aby zásadní otázky vedení bojové činnosti i prověření zkušebních otázek bylo pod přímým vlivem odpovědných velitelů a náčelníků. Stanovení rozsahu cvičících u vševojskových jednotek, útvarů a štábů bude záviset na podmínkách, v jakých bude cvičení PVO probíhat. Bude-li spojeno s velitelsko-štábním cvičením, bude složení cvičících jiné než bude-li cvičení PVO probíhat samostatně. V každém případě musí být rozsah vyvedených vševojskových jednotek, útvarů a štábů takový, aby umožnil důsledně a bez jakýchkoli omezení splnit všechny učební cíle vytyčené pro cvičení PVO.

Velký význam podle našeho názoru mají otázky organizace spojení a systém velení. Vojska PVO zvláště v oblasti řízení bojové činnosti a součinnosti vyžadují utajené rádiové spojení. Tyto požadavky je nutné zabezpečit i při organizaci spojení a velení na cvičení PVO. Nemůžeme imitovat konkrétní prostředky spojení nebo vycházet z předpokladu, jako by jejich funkce probíhala. Musíme důsledně organizovat a sladit veškeré spo-

jení, které má přímé nebo zprostředkované vazby na systém PVO a jeho funkci. Zvláště pečlivě je nutné zabezpečit pružné a nepřetržité řízení bojové činnosti protiletadlových raketových útvarů, včetně vytvoření technických podmínek pro utajené velení. Nařízení a povely vysíláme foní, což zabezpečuje jejich rychlé doručení vykonavatelům.

Při vytváření vzdušné situace v souladu s vytyčenými učebními cíli usilujeme o jejich přiblížení reálným podmínkám. Proto využíváme lety reálných letounů a vrtulníků a nepřipouštíme řešení imitovaných situací pomocí fiktivních vzdušných cílů. To umožňuje vytvořit podmínky pro úspěšné sladení bojové činnosti útvarů a jednotek ve složitých podmínkách vzdušné situace a procvičení otázek bojového a operačního použití sil a prostředků PVO v konkrétních podmínkách vševojskové operace. Osvědčilo se nám spojování cvičení PVO s taktickým cvičením stíhacích a stíhacích bombardovacích leteckých divízií a pluků. Tyto otázky řešíme v období plánování a přípravy základních dokumentů na výcvikový rok.

Vedle uvedených problémů se v období přípravy cvičení řeší i další úkoly spojené s přípravou velitelů, štábů a vojsk. K tomu organizujeme zaměstnání s obsluhami, štábní nácviky, takticko-pořadová zaměstnání s jednotkami, zaměstnání s řidiči a další opatření, která přispívají ke kvalitnímu splnění stanovených úkolů.

Druhou, neméně závažnou etapou cvičení PVO, je jeho průběh. Zahrnuje veškeré činnosti spojené s uvedením cvičících vojsk do bojové pohotovosti, zaujetím výchozích prostorů, plánováním protivzdušné obrany, vydáním bojových úkolů, organizací bojové činnosti, zpracováním dokumentace, průběžným řízením cvičení a konečně rozbořením a využitím výsledků získaných při cvičení pro další přípravu štábů a vojsk. Některé otázky a způsob jejich řešení v etapě vlastního průběhu cvičení do značné míry ovlivňují kvalitu splnění učebních cílů.

Při uvedených cvičících vojsk do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti, vedle procvičení časových norem a zaujímání bojových sestav, jsme kladli zvláštní důraz na vytvoření podmínek pro řízení bojové činnosti sil a prostředků PVO při rozmístění bojových sestav v maximální vzdálenosti od sebe, které nám technické parametry soudobých prostředků spojení a bojové techniky (včetně telekódového přenosu informací) umožňují.

Při vytváření systému průzkumu vzdušného nepřítele je nezbytné využívat nejen

radiotechnické roty, ale i radiolokátorů svazků a útvarů. To umožňuje vytvořit souvislé radiolokační pole v malých výškách.

Průzkum vzdušného nepřítele vytváří základní podmínky pro efektivní a účinné ničení vzdušných cílů. Musí se vyznačovat vysokou odolností a pokrývat rozsah všech používaných výšek s důrazem na průzkum nízko letících cílů. Nemůžeme spočívat pouze na informaci o vzdušném nepříteli od prostředků PVO státu. Náčelník vojska PVO musí mít za všech okolností vytvořený a rozvinutý svůj systém průzkumu a využívání svých prostředků při odrážení úderů vzdušného nepřítele podle vzniklé situace. Od zahájení nepřátelského hromadného úderu musí zabezpečit uvědomování vojsk i objektů svými radiotechnickými prostředky. Zvláštní důraz jsme kladli na vytváření rušení prostředků radiolokačního průzkumu vzdušného nepřítele.

Velkou pozornost věnujeme vytvoření systému palby v rozhodujících etapách operace a řízení bojové činnosti všech sil a prostředků PVO při odrážení hromadných úderů letectva nepřítele. Účime velitele a štáby ničit vzdušného nepřítele palbou protiletadlových raketových a protiletadlových dělostřeleckých svazků a útvarů v maximálních dálkách. V našich podmínkách musí velitel důkladně vyhodnocovat terén při výběru palebných postavení, aby zabránil jejich zničení palbou pozemního nepřítele a zároveň je musí rozmístit, tak aby prostory účinné působnosti zasahovaly na území nepřítele do maximální vzdálenosti.

V rozhodovacím procesu při odrážení hromadných úderů nepřátelského letectva náčelníci vojska PVO ne vždy berou v úvahu možnost prostředků PVO nepřítele; v prvním sledu zasazují zpravidla vlastní stíhací letectvo, v druhém sledu plní úkol protiletadlové raketové útvary a svazky. Naše zkušenosti jsou takové, že v zalesněném hornatém prostoru, kde terén umožňuje skrytý přilet nepřátelského letectva k bráněným objektům, bude účelnější při odrážení náletů vzdušného nepřítele, zvláště v malých výškách a nejsou-li umlčeny prostředky PVO nepřítele v jeho prvním sledu, používat v prvním sledu protiletadlové rakety a v druhém sledu stíhací letectvo. Aby byl na těchto směrech vysunut prostor účinné působnosti nad územím nepřítele, je vhodné rozmísťovat palebná postavení co nejbližší k přednímu okraji. To umožní ničit vzdušné cíle na přístupech k bráněným vojskům a objektům.

V důležitých fázích frontové (armádní) operace, jakými jsou překonávání vodních překážek, zasazování druhých sledů, odrážení protiúderů apod., je předpokládána zvýšená činnost nepřátelského letectva. Proto v těchto obdobích je třeba soustředit bojové úsilí vojska PVO k efektivnímu odrážení úderů vzdušného nepřítele, zabezpečit pevné a neselehávající spojení a velení při maximální centralizaci řízení bojové činnosti sil a prostředků PVO na daném stupni velení. Ke splnění úkolu je třeba plánovat i manévry silami a prostředky PVO a vytvářet jejich uskupení v souladu s rozhodujícími fázemi operace. K včasnému zabezpečení manévru musí rozhodující úlohu sehrát náčelník vojska PVO se skupinou plánování.

Bojovou činnost sil a prostředků PVO řídíme z VS PVO, které je částí velitelského stanoviště okruhu (armády). Na VS PVO je umístěna operační skupina svazu (svazků) vojska PVO státu a zástupce stíhacího letectva se stanovištěm bojového velení stíhacího letectva letecké armády. Toto společné umístění funkcí na VS PVO umožňuje velmi operativní řešení úkolů v průběhu společné bojové činnosti při odrážení hromadných úderů vzdušného nepřítele a pružnější řešení problémů bezpečnosti průletů vlastního letectva prostory bojové činnosti prostředků PVO.

Součinnost sil a prostředků PVO při odrážení úderů vzdušného nepřítele má podstatný vliv na efektivnost protivzdušné obrany v rámci operace. K procvičení otázek součinnosti se snažíme vytvářet reálné podmínky pro účast všech součinnostních orgánů na jednotlivých velitelských stupních, organizací reálných spojovacích sítí pro činnost součinnostních orgánů, složitou vzdušnou situaci pro efektivní čerpání bojového úsilí prostředků PVO a neselehávajícím systémem velení. V současné době zvláštní pozornost věnujeme procvičování součinnosti se stíhacím letectvem v podmínkách nové struktury velení letectva.

Pro řešení otázek součinnosti sil a prostředků PVO s letectvem využíváme společného rozmístění VS PVO okruhu (armády) se stanovištěm bojového velení stíhacího letectva letecké armády. To umožňuje řízení součinnostních sil při odrážení úderů vzdušného nepřítele.

Zvláštní pozornost věnujeme na vrchol cvičeních otázkám organizace boje s vrtulníky palebné podpory. Při hodnocení situace určujeme čáry bojové činnosti vrtulníků, jejich množství, základny, ze kterých mohou plnit své úkoly, jaké prostředky můžeme použít na té které čáře

a další otázky. Vševojskoví velitelé správně chápou nutnost organizace a vedení boje s nepřátelskými vrtulníky. Nejsme však plně spokojeni s praktickými výsledky využití systému průzkumu a palby na každé čáře, zvláště v průběhu boje a při zasazování druhých sledů. Málo konkrétně hodnotíme terén z hlediska průzkumu a palby prostředků protivzdušné obrany i možné činnosti nepřátelských vrtulníků.

V podmínkách použití jaderných zbraní nepřítelem klademe velký důraz na obnovení bojeschopnosti vojska PVO. Náčelníci vojska PVO musí dobře znát své možnosti při obnově bojeschopnosti útvarů a jednotek, narušeného systému průzkumu a palby, velení útvarům a jednotkám, při obnově materiálně technického zabezpečení. Musí mít údaje o materiálových prostředcích na základnách, ve skladech, o zásobě raket a náhradních dílů, kde a jaké kapacity mají k opravě poškozené techniky.

Na cvičeních každá jednotka vykoná nejméně 8—10 zápočtových školních střel na reálné vzdušné cíle. To napomáhá k udržení útvarů a jednotek v nepřetržité pohotovosti k plnění bojových úkolů.

Na cvičení přikládáme velký význam rozboru a organizaci objektivní kontroly činnosti útvarů a jednotek při plnění všech úkolů. Cvičení PVO chápeme jako mnohotvárný proces, který je třeba podrobně naplánovat. V průběhu cvičení usilujeme o vytvoření podmínek pro tvůrčí práci při rozhodování cvičících na základě vytvořené situace tak, aby byly důsledně splněny stanovené učební cíle a úkoly.

Organizace cvičení vyžaduje od řídícího stupně cílevědomou tvůrčí práci v přípravě štábů a vojsk. Na základě našich zkušeností a poznatků můžeme konstatovat, že velkou pomocí pro nás jsou zkušenosti sovětských soudruhů, které nám nezištně poskytují.

Na závěr chci zdůraznit, že cvičení sil a prostředků PVO dává možnost objektivně zhodnotit bojovou připravenost velitelů a štábů k plánování a organizaci PVO a připravenost jednotek, útvarů a svazků vojska PVO k ničení vzdušného nepřítele. Charakter cvičení a zvolené učební cíle a úkoly vytváří předpoklady pro objektivní zjištění nedostatků v bojové přípravě, exploataci, údržbě a zvládnutí techniky. Na druhé straně jsou vytvořeny podmínky pro bojové sladění jednotek a útvarů vojska PVO, upevnění návyků v organizaci a řízení protivzdušné obrany. Vševojskoví velitelé a štáby prohlubují své znalosti a návyky při řešení otázek protivzdušné obrany a jejího řízení v průběhu operace. Prohlubují se praktické návyky v organizaci a zabezpečení součinnosti s ostatními silami a prostředky PVO v podmínkách složité vzdušné situace a silného radiotechnického rušení.

Hluboká analýza výsledků dosažených na cvičení, zevšeobecnění získaných zkušeností a přijetí konkrétních opatření k odstranění nedostatků jsou základním předpokladem pro trvalé zvyšování bojové pohotovosti a všestranné připravenosti vojska PVO pozemního vojska k plnění předurčených úkolů.